

Inspektion af Statsfængslet i Ringe den 15. maj 2012

ENDELIG

Dok.nr. 12/01219-26/PLS

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Bygningsmæssige forhold mv.....	4
2.1. Generelt	4
2.2. Ændringer siden sidst	5
2.3. Projekter og planer.....	6
2.4. Den generelle vedligeholdelsesstandard.....	6
2.5. Telefonbokse	7
2.6. Gårdhaver	8
2.7. Nyt udeanlæg ("Grøn Fritid")	9
3. Kvindernes forhold	9
3.1. Generelt	9
3.2. Kvindernes forhold i Statsfængslet i Ringe.....	11
3.2.1. Forholdet mellem kvindelige og mandlige indsatte.....	11
3.2.2. Særlige tilbud til de kvindelige indsatte.....	12
4. Håndteringen af stærke indsatte.....	13
5. Samtale med talsmændene	18
5.1. Forholdene på sygeafdelingen	18
5.2. Ansættelse af psykiater.....	19
6. Andre forhold.....	19
6.1. Visitation ved internt besøg	19
6.2. Konkret sag om overfald på indsat	19
Opfølgning	20
Underretning	20

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed, jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand, foretog ombudsmanden den 15. maj 2012 inspektion af Statsfængslet i Ringe.

Ombudsmanden har tre gange tidligere, senest den 28. februar 2006, foretaget inspektion af Statsfængslet i Ringe. Rapport om denne inspektion blev udsendt den 18. juli 2006 og er fulgt op i opfølgingsrapporter af 10. april og 20. december 2007. Rapporterne kan findes på www.ombudsmanden.dk. Endvidere har ombudsmandens OPCAT-enhed været på besøg i fængslet den 25. oktober 2010.

Inspektionen den 15. maj 2012 af Statsfængslet i Ringe bestod af en rundgang i dele af fængslet og samtaler med ledelsen, medarbejdere og talsmændene i fængslet. Herudover havde ombudsmanden samtaler med indsatte, der havde ønsket det.

I samtalen med ledelsen og medarbejdere deltog fængselsinspektøren og vicefængselsinspektøren samt syv medarbejdere med forskellige ansvarsområder, herunder kvindeafdelingen, undervisning og behandling mv.

Ved inspektionens afslutning havde ombudsmanden en samtale med fængslets ledelse om bl.a. generelle forhold, der var blevet bragt frem under samtalen med talsmændene.

De indsatte, herunder talsmændene, har efterfølgende fået breve fra ombudsmanden som opfølgning på samtalerne med dem. Fængslet har modtaget kopi af disse breve.

Nogle af de spørgsmål, som talsmændene og de øvrige indsatte rejste, indgår i rapporten om inspektionen, jf. de enkelte afsnit nedenfor.

Inspektionen den 15. maj 2012 omfattede først og fremmest de bygningsmæssige ændringer, der er sket siden sidst, kvindernes forhold i fængslet og de spørgsmål, der blev rejst af talsmændene. Herudover blev der som nævnt også foretaget en rundgang i dele af fængslet.

Under inspektionen blev der også drøftet andre forhold. Jeg har kun medtaget disse i det omfang, de har givet mig anledning til bemærkninger.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet i Ringe og Direktoratet for Kriminalforsorgen, for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold, som rapporten måtte give anledning til. Jeg har ved brev af 3. december 2012 fra fængslet modtaget sådanne bemærkninger, som er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Under inspektionen besigtigede ombudsmanden en stor del af fængslet, men det er – bortset fra et enkelt punkt – kun de ændringer, der er sket siden sidste inspektion af fængslet, og som har givet mig anledning til bemærkninger, der er beskrevet nærmere i rapporten.

Om de bygningsmæssige forhold henviser jeg i øvrigt til rapporten af 18. juli 2006 om ombudsmandens sidste inspektion af Statsfængslet i Ringe og opfølgningerne herpå.

2.1. Generelt

Statsfængslet i Ringe blev som nyopført taget i brug i januar 1976 og er et lukket fængsel. Det er fysisk sikret med bl.a. en fem meter høj ringmur, der er oplyst om natten. Det er visse steder yderligere sikret med ekstra trådhegn længere inde på området, som skal forebygge indkast af mobiltelefoner, narkotika mv. Fængslet er endvidere sikret med forskellige former for elektronisk overvågning.

Fængslet har en kapacitet på 86 pladser fordelt på syv belægningsafdelinger/afsnit.

Fængslet modtager både mænd og kvinder, dog primært unge mænd i alderen 15-23 år. Mændene er typisk dømt for personfarlig kriminalitet såsom vold og røveri, mens kvinderne typisk er dømt for narkotikakriminalitet. (Ægte)par kan afsone sammen i fængslet, hvis manden skønnes egnet til at være i fællesskab med yngre indsatte. Indsatte kan desuden medbringe børn under tre år, hvis dette skønnes i overensstemmelse med barnets tarv.

De syv belægningsafdelinger omfatter tre afdelinger for mænd og fire afdelinger for både mænd og kvinder. De blandede afdelinger fordeler sig med en kvindeafdeling,

hvor også udvalgte mænd kan afsone, en stoffri afdeling, en ungeafdeling og en narkobehandlingsafdeling (Kontakten).

De resterende tre afdelinger modtager som nævnt kun mænd. Det drejer sig om en afdeling for indsatte, som ikke skønnes egnede til at afsone på et almindeligt fællesskabsafsnit, en afdeling for indsatte, der bedst trives med indsatte, der har en anden kultur end dansk, og endelig en afdeling for indsatte, der bedst trives med indsatte, der har dansk kultur.

Der henvises vedrørende afdelingsstrukturen – som senest er ændret i februar 2012 – til afsnit 4 nedenfor om håndteringen af stærke indsatte.

Der henvises i øvrigt til rapporten af 18. juli 2006 om ombudsmandens sidste inspektion af Statsfængslet i Ringe.

2.2. Ændringer siden sidst

Der er sket flere bygningsmæssige ændringer siden inspektionen i 2006. Fængslet har orienteret mig herom i et notat af 7. maj 2012 i forbindelse med denne inspektion.

Følgende bygningsmæssige ændringer fremgår af notatet:

- Alle toiletter og baderum er renoverede.
- Alle køkkener er udskiftede/renoverede.
- Fængslet er overgået til IP-telefoni, og i den forbindelse er der opsat en IP-telefon i køkkenet og en i opholdsstuen på hver afdeling.
- Besøgsafdelingen er gennemrenoveret med nye møbler og afdelingens udeområde er omlagt. Der var på inspektionstidspunktet bestilt nye møbler til besøgsafdelingens familierum.

Under inspektionen blev det endvidere oplyst, at der i størstedelen af fængslet er opsat nye facader og lavet ny isolering.

Endelig fik ombudsmanden under rundgangen i fængslet anledning til at besigtige det nye udeanlæg ("Grøn Fritid"), som blev indviet i sommeren 2009. Der henvises til rapportens afsnit 2.7.

De ovenævnte ændringer er i øvrigt alene medtaget i rapporten i det omfang, de har givet mig anledning til bemærkninger.

2.3. Projekter og planer

Fængslet har i notatet af 7. maj 2012 oplyst mig om konkrete tiltag, som fængslet har iværksat.

Fængslet forventer støtte til opsætning af hegn ved den gårdhave, som hører til afdeling 1, og til hegn i gårdhaverne mellem de enkelte afdelinger. Formålet med hegnet ved afdeling 1 er at skabe en tydelig markering af, hvor de indsatte på afdelingen må gå til. Det skal kunne kræve en indsats at forcere dette hegn. De øvrige hegn opsættes for at hindre udsyn, og der er tale om et ganske let hegn.

Det forventes herudover, at afdelingernes gavle udskiftes i 2012. Der vil i den forbindelse blive sat døre i gavlene.

Endelig arbejder fængslet aktuelt med et projekt om brugerdreven innovation. Projektet har som overordnet formål at skabe et bedre afsoningsmiljø for de indsatte og ændre den såkaldte fangekultur i en positiv retning i form af et tryggere og mere involverende miljø. Som led i projektet er der bl.a. blevet udarbejdet en husorden, ligesom der på to af fængslets afdelinger er blevet udarbejdet kontrakter. Husordenen og kontrakterne er udarbejdet i et samarbejde mellem indsatte og personale. Projektet er beskrevet i kriminalforsorgens rapport "Evaluering af projekt brugerdreven innovation i Statsfængslet i Ringe" fra november 2011. Rapporten indeholder en evaluering af første del af projektet, som blev afsluttet i august 2011, og den kan findes på kriminalforsorgens hjemmeside: www.kriminalforsorgen.dk.

Vedrørende planerne om opsætning af hegn i gårdhaverne henvises nærmere til rapportens afsnit 2.6.

2.4. Den generelle vedligeholdelsesstandard

Fængslet oplyste i sit notat af 7. maj 2012 til mig, at fængslet er i noget bedre stand end ved sidste inspektion. Fængslet oplyste også, at vedligeholdelsesstandarder på inventaret er meget skiftende. Sliddet på de afdelinger, der modtager unge mænd, er stort.

Som nævnt så ombudsmanden en stor del af fængslet under rundgangen, dog kun enkelte af de indsattes stuer. Jeg er enig med fængslet i, at den generelle vedligeholdelsesstandard er noget bedre end ved sidste inspektion i 2006.

Der var i øvrigt generelt set rent og ryddeligt i den del af fængslet, som blev besigtiget under inspektionen.

2.5. Telefonbokse

Som det fremgår af afsnit 2.2, er fængslet overgået til IP-telefoni, og i den forbindelse er der opsat en IP-telefon i køkkenet og en i opholdsstuen på hver afdeling.

Ombudsmanden besigtigede under rundgangen i fængslet afdelingerne 2, 3 og 5 og kunne konstatere, at de opsatte telefonbokse generelt var i dårlig stand. Særligt på afdeling 3, hvor telefonboksene havde været udsat for egentligt hærværk. Således sad telefonboksen i opholdsstuen skævt og afskærmningen var bulet. I telefonboksen i køkkenet var der adskillige små og store huller i den isolering, som ellers skal sikre en vis lydtæthed.

Ombudsmanden kunne samtidig konstatere, at placeringen af telefonboksene ikke gør det muligt at føre private/diskrete telefonsamtaler i ro og fred.

Ledelsen oplyste under inspektionen, at det ikke er muligt for fængslet hele tiden at udskifte eksempelvis telefonbokse og andet inventar, som bliver ødelagt af de indsatte, men at man naturligvis løbende er opmærksom på, hvad der bliver ødelagt og muligheden for reparation/udskiftning.

Vedrørende problemerne med telefonboksene oplyste ledelsen, at der fra fængslets side er ønske om at få installeret IP-telefoner på de indsattes stuer – eventuelt som et forsøg. Der er dog ikke indgivet en ansøgning herom til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

IP-telefoner på de indsattes stuer vil efter ledelsens opfattelse tilgodese flere formål, herunder behovet for at føre private/diskrete samtaler i ro og fred. Samtidig vil muligheden for at tale i telefon på stuen sandsynligvis mindske antallet af indsmuglede mobiltelefoner i fængslet.

Ledelsen oplyste endvidere, at det også rent sikkerhedsmæssigt vil kunne være en fordel med IP-telefoner på stuerne. Man vil således fra fængslets side (som nu) kunne

lytte med på udvalgte samtaler, og da det som ovenfor nævnt må formodes, at der – hvis alle indsatte har adgang til egen IP-telefon – vil blive smuglet færre mobiltelefoner ind i fængslet, vil det derfor være lettere for fængslet at følge med i udgående telefonsamtaler.

Endelig oplyste ledelsen, at installation af IP-telefoner på stuerne er teknisk muligt og forholdsvis enkelt, idet der som nævnt allerede er IP-telefoni i fængslet. Ledelsen oplyste også, at der angiveligt overvejes noget tilsvarende i forbindelse med det nye fængsel, som skal opføres på Falster.

På baggrund af det oplyste er det min opfattelse, at installation af IP-telefoner på de indsattes stuer er et interessant tiltag.

2.6. Gårdhaver

Som det fremgår af rapporten af 18. juli 2006 om ombudsmandens sidste inspektion af Statsfængslet i Ringe, udgår seks af belægningsafdelingerne fra en lang fællesgang som tænder på en kam. Narkobehandlingsafdelingen (Kontakten) er beliggende for sig selv i røde barakbygninger.

Hver afdeling i fængslet har sin egen gårdhave, som de indsatte på afdelingen frit kan benytte i fritiden. Dette dog med undtagelse af de indsatte på afdeling 1. Gårdhaverne er placeret imellem afdelingerne, således at de fleste gårdhaver grænser op til to afdelinger. Kontaktens gårdhave er beliggende i tilknytning til denne særlige afdeling.

Som det fremgår af afsnit 2.3, forventer fængslet støtte til opsætning af hegn ved den gårdhave, som hører til afdeling 1, og til hegn i gårdhaverne mellem de enkelte afdelinger. Formålet med hegnet ved afdeling 1 er at skabe en tydelig markering af, hvor de indsatte på afdelingen må gå til. Det skal kunne kræve en indsats at forcere dette hegn. De øvrige hegn opsættes for at hindre udsyn, og der er tale om et ganske let hegn.

Under rundgangen i fængslet besigtigede ombudsmanden som nævnt flere afdelinger med tilhørende gårdhaver og kunne ved selvsyn konstatere behovet for opsætning af hegn i gårdhaverne, idet det er muligt at se fra en afdeling til en anden. Det er ligeledes muligt at aflevere ting til hinanden på tværs af afdelingerne, idet man, hvis man befinder sig i sin egen afdelings gårdhave, kan komme helt hen til den anden afdelings vinduer.

Jeg beder fængslet om at oplyse, om fængslet har modtaget den forventede støtte til opsætningen af hegn i gårdhaverne, og om hegnene i givet fald er blevet sat op. Hvis hegnene endnu ikke er blevet sat op, beder jeg om at få oplyst, hvornår dette forventes at ske.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2.1 om forholdet mellem kvindelige og mandlige indsatte.

2.7. Nyt udeanlæg ("Grøn Fritid")

I august 2009 indviede Statsfængslet i Ringe sit nye udeanlæg, som anvendes til forskellige fritidsaktiviteter ("Grøn Fritid") for de indsatte. Omlægningen er finansieret af Egmontfonden.

Det gamle udeanlæg bestod af en stor græsplæne, opdelt i en større og en mindre fodboldbane, og derudover havde anlægget et nedslidt asfaltareal med en basketballkurv, en beachvolleybane, en sti rundt langs kanten af græsplænen, en bæk ved et redskabsskur samt et par bord og bænke-sæt.

Omlægningen har betydet, at der er blevet plantet træer, anlagt staudebede og en køkkenhave, ligesom der er opsat et drivhus, en pavillon, et bordtennisbord og motionsredskaber samt lavet en multibane.

Under inspektionen besøgte ombudsmanden det nye udeanlæg og talte med nogle af de indsatte, som opholdt sig på anlægget. Anlægget er blevet betydeligt mere anvendeligt og indbydende end tidligere, hvilket de indsatte også gav udtryk for.

Der er i 2010 lavet en evalueringsrapport om det nye udeanlæg; "Det er "in" at være ude i Statsfængslet i Ringe". Rapporten kan findes på www.kriminalforsorgen.dk.

Samlet set er det min opfattelse, at der er sket meget væsentlige forbedringer af fængslets udeanlæg.

3. Kvindernes forhold

3.1. Generelt

Folketingets Ombudsmands inspektionsafdeling har i 2012 særligt opmærksomheden rettet mod kvinder i fængslerne, jf. en artikel af inspektionschef Lennart Frandsen, der er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretning for 2011. Inspektionen af Stats-

fængslet i Ringe havde således også fokus på bl.a. de kvindelige indsatte forhold, herunder forholdet mellem mandlige og kvindelige indsatte i fængslet.

Baggrunden for ombudsmandens fokus på kvinder i fængslerne er, som anført i den nævnte artikel, bl.a. et udvalgsarbejde under Direktoratet for Kriminalforsorgen om fængslede kvinders vilkår. Udvalget blev nedsat i forlængelse af en forskningsrapport med titlen "Perspektiver på kvinders dagligdag i danske fængsler – erfaringer med kvinders og mænds fælles afsoning". Rapporten er udarbejdet af cand. psyk. Charlotte Mathiassen – på direktoratets bestilling – og offentliggjort i begyndelsen af 2011. Den bygger på besøg i alle de fængsler, hvor der er kvindelige indsatte, herunder Statsfængslet i Ringe.

Udvalgets hovedopgave var – med udgangspunkt i den nævnte rapport, politik og praksis i sammenlignelige lande samt internationale anbefalinger – at komme med en indstilling til placering og tilbud til kvindelige indsatte i fremtiden. Et enigt udvalg indstillede den 12. september 2011, at der etableres et rent kvindefængsel og tre regionale arrestfaciliteter for kvindelige varetægtsarrestanter (heraf ét i tilknytning til det forslåede fængsel). Om baggrunden for denne indstilling er bl.a. anført følgende:

"Dette beror på en kombination af to overordnede og gensidigt afhængige hensyn:

- Hensynet til at sikre relevant resocialisering for kvindelige indsatte
- Hensynet til at sikre en værdig og tryk afsoning for de kvindelige indsatte

Således har udvalgets konklusion været, at det lille antal kvinder på hver institution vanskeliggør tilrettelæggelsen af relevante tilbud, da bl.a. beskæftigelse, fritid og sikkerhedsniveau langt overvejende underordnes majoritetens, dvs. de mandlige indsatte, behov. Det har samtidig været konstateret, at den kønsblandede afsoning bevirker, at kvindelige indsatte udsættes for seksuel chikane i varieret omfang, samt at nogle kvindelige indsatte er i risiko for alvorligere overgreb.

Udvalget har i sine drøftelser forholdt sig til flere afsoningsmodeller og har efterfølgende søgt at anskueliggøre den nævnte indstilling i forhold til Kriminalforsorgens hovedopgave og principprogram. Udvalget finder, at selvom der også er forhold i principprogrammet, der taler for at bevare kønsblandede institutioner, så er der samlet set flest forhold, der taler imod, når alle principper og Kriminalforsorgens hovedopgave tages i betragtning."

Af udvalgets indstilling fremgår det, at der som opfølgning på forskningsrapporten allerede har været indledt drøftelser mellem direktoratet og de institutioner, der modtager kvinder. Det anbefales, at drøftelserne fortsættes med henblik på at afklare, hvordan kvindernes forhold kan forbedres i tiden, indtil en løsning kan iværksættes fuldt ud. I brev af 7. januar 2013 har direktoratet orienteret mig om, at der i den nye flerårsaftale for kriminalforsorgen ikke er afsat midler til at etablere en institution kun for kvindelige afsonere.

Udvalgets indstilling og Charlotte Mathiassens rapport findes på kriminalforsorgens hjemmeside, www.kriminalforsorgen.dk.

3.2. Kvindernes forhold i Statsfængslet i Ringe

Statsfængslet i Ringe modtager både mænd og kvinder, dog primært unge mænd i alderen 15-23 år. Normalt har fængslet ca. 25 kvinder til afsoning, og de er fordelt på fængslets tre blandede afdelinger, jf. også afsnit 2.1 ovenfor.

Under inspektionen den 15. maj 2012 drøftede ombudsmanden kvindernes forhold med ledelsen. Ledelsen oplyste, at man ledelsesmæssigt og i fængslet som helhed er meget opmærksom på kvindernes forhold, herunder behovet for særlige beskæftigelsesmuligheder, fritidsaktiviteter mv., samt på forholdet mellem kvindelige og mandlige afsonere.

Under rundgangen i fængslet og i forbindelse med samtaler med indsatte blev der gjort opmærksom på enkelte problemer vedrørende kvindernes forhold i fængslet, jf. afsnit 3.2.1 og 3.2.2 nedenfor.

Om Charlotte Mathiassens besøg i Statsfængslet i Ringe, der fandt sted i 2007, henvises til kapitel 4 i hendes rapport.

3.2.1. Forholdet mellem kvindelige og mandlige indsatte

Under inspektionen fik ombudsmanden af indsatte oplyst, at placeringen af kvindeafdelingen (afdeling 2) mellem afdeling 1 og 3 er uheldig, idet det er muligt at se fra en afdeling til en anden, ligesom det – som det er beskrevet i afsnit 2.6 – er muligt at komme helt hen til den anden afdelings vinduer, når man befinder sig på gårdtursarealet.

Indretningen betyder bl.a., at der let kan skabes et afhængighedsforhold mellem kvinderne på afdeling 2 og de mandlige indsatte på henholdsvis afdeling 1 og 3. Således kom det frem under samtaler under inspektionen, at nogle kvinder om aftenen står i vinduerne på deres stuer og stripper – typisk for at få hash. Samtidig virker nogle af kvinderne som kurerer mellem afdeling 1 og 3. Ligeledes kan de kvindelige indsatte føle sig beluret af de mandlige indsatte.

Problemet blev drøftet under den afsluttende samtale med ledelsen, ligesom det blev drøftet under rundgangen. Ledelsen oplyste, at man er opmærksom på problemet med placeringen af afdelingerne og de tilstødende gårdtursarealer, og at der – som tidligere nævnt – derfor er planer om opsætning af hegn og beplantning foran vinduerne. Ledelsen var ikke bekendt med, at nogle af kvinderne på afdeling 2 stripper for at få stoffer, og så med stor alvor herpå. Opsætningen af hegn og beplantning vil efter ledelsens opfattelse kunne løse problemet.

Forudsat at planerne om opsætning af hegn og beplantning foran vinduerne er realiseret, beder jeg fængslet om at oplyse, om dette har løst de nævnte problemer.

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger i afsnit 2.6 om opsætningen af hegn.

3.2.2. Særlige tilbud til de kvindelige indsatte

Da der er forholdsmæssigt få kvindelige indsatte i kriminalforsorgens institutioner, er det – som bl.a. anført i Bladet Kriminalforsorgen, nr. 12, juni 2012 – svært at opretholde et stabilt og varieret udbud af beskæftigelsesaktiviteter, der er målrettet de kvindelige indsatte.

Som anført samme sted – og i Bladet Kriminalforsorgen, nr. 11, marts 2012 – afvikles der i de fængsler, hvor der er kvindelige indsatte, kurser i programmet "Styrk og Vind" (VINN). Der er tale om et samtale- og motivationsprogram, der er udviklet specielt til kvindelige afsonere. Formålet med programmet er at øge kvindernes selvindsigt og give dem nye sociale færdigheder og forståelse for sammenhænge i livet, specielt mellem misbrug, vold og kriminalitet. De nye færdigheder mv. skal give kvinderne mulighed for at foretage konstruktive valg, der kan holde dem ude af kriminalitet i fremtiden, og styrke dem i forhold til at sætte grænser over for andre.

Statsfængslet i Ringe har oplyst, at fængslet er ved at få uddannet to instruktører, der aktuelt er ved at blive certificeret. Når certificeringen er gennemført, ophører kurset imidlertid, da fængslet ikke har fået tildelt ressourcer til løbende at kunne tilbyde kur-

set. Kurset er gennemført med de to instruktører og tre indsatte hver gang, og der er således tale om et ganske kostbart kursus.

I Statsfængslet i Ringe har man udover ovennævnte kurser bl.a. etableret Hønsehuset, som er et særligt beskæftigelsestilbud (værksted) til kvinder, herunder kvinder i substitutionsbehandling. Målgruppen er de kvinder, som ikke er i stand til at indgå i arbejdet på en af fængslets almindelige arbejdspladser. Hønsehuset tilbyder en række forskellige kreative aktiviteter mv., og hovedopgaven for værkstedet beskrives som støtte i almindelige daglige gøremål, støttende samtaler og realitetsorientering. Arbejdet foregår i tæt samarbejde med Rusmiddel Center Fyn.

Under rundgangen i fængslet besøgte ombudsmanden Hønsehuset, som fremstod venligt og hyggeligt. Der var under besøget forskellige aktiviteter i gang, herunder syning og madlavning, og de tilstedeværende kvinder udtrykte tilfredshed med muligheden for at arbejde mv. i værkstedet.

Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af Hønsehuset i kapitel 4 i Charlotte Mathiassens rapport.

Der blev under rundgangen i fængslet fra enkelte af de indsatte kvinders side ytret ønske om mere beskæftigelse og flere (skemalagte) fritidsaktiviteter rettet mod kvinderne. Ønsket blev bragt videre til ledelsen under den afsluttende samtale.

Jeg beder om at få oplyst, om der siden inspektionen er iværksat yderligere konkrete tiltag i Statsfængslet i Ringe i forhold til de kvindelige indsatte afsoningsforhold, eller om der aktuelt er planer om sådanne nye tiltag.

4. Håndteringen af stærke indsatte

På baggrund af bl.a. en artikel af 15. november 2010 fra Fyens Stiftstidende om Statsfængslet i Ringe ("Stærke fanger bestemmer") rejste ombudsmanden den 9. december 2010 en egen driftssag under henvisning til § 17, stk. 1, i ombudsmandsloven.

Ombudsmanden bad således Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om, hvad de forhold, som var beskrevet i ovennævnte artikel, gav – eller allerede havde givet – anledning til. I den forbindelse blev der endvidere henvist til artiklen "Indsats mod bandetyranni" fra Fængselsfunktionæren (nr. 4/2010) og til materiale fra Folketingets Retsudvalg, herunder et brev af 27. oktober 2010 fra talsmandsgruppen i Statsfængslet i Ringe til Retsudvalget.

Ombudsmanden modtog den 11. januar 2011 en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, som bl.a. oplyste følgende:

"Direktoratet for Kriminalforsorgen kan oplyse, at Statsfængslet i Ringe har 7 afdelinger, hvoraf de 6 optager særlige målgrupper.

Afsnit 3 blev således oprettet primo 2009 som en 'skærmet afdeling' for særligt udad-reagerende indsatte, der på den måde blev adskilt fra de øvrige indsatte. Dette skete efter en periode, hvor vold, overfald og tyverier var eskaleret, og mange ønskede at blive anbragt i frivilligt enrum efter få dage i fængslet for at beskytte sig mod det generelt hårde miljø. Afdelingen blev derfor etableret for at begrænse omfanget af vold, overfald og tyverier og deraf frivillige enrumsanbringelser.

Derudover er der en afdeling for kvinder, en familieafdeling, en misbrugsbehandlingsafdeling, en afdeling for indsatte, der kræver særlig beskyttelse, og en almindelig fællesskabsafdeling for unge mænd.

Afdelingen for indsatte, der kræver særlig beskyttelse, modtager indsatte, der ikke kan afsone på andre afdelinger. Indsatte, der ønsker frivillig enrumsanbringelse, overføres i videst muligt omfang til denne afdeling, hvis det vurderes, at de vil kunne afsone dér uden problemer for sig selv eller andre indsatte på afdelingen. Er der ikke ledig kapacitet på familieafdelingen, misbrugsbehandlingsafdelingen eller den særlige beskyttelsesafdeling, eller passer en given indsat ikke ind af den ene eller anden årsag, henviser fængslet til anbringelse i frivilligt enrum på den afdeling, hvor pågældende i forvejen er placeret. Det er således kun den absolute undtagelse.

Afsnit 4 er det eneste afsnit, som er en almindelig fællesskabsafdeling for mænd. Fængslet har oplyst, at hovedparten af de indsatte i praksis har anden etnisk baggrund end dansk, men det er ikke et kriterium for anbringelse dér. Fængslet har bekræftet, at kulturen på afsnittet i perioder er hård, men fængslet prøver gennem samtaler med de indsatte at skabe plads for alle.

Der er tilført midler til supervision af personalet til udgangen af 2011. Supervisionen har været stærkt medvirkende til at løfte kvaliteten af arbejdet med de svære problemstillinger.

Overordnet etableres specialafdelinger for at tage hensyn til indsatte med særlige behov eller beskytte andre indsatte. Hvis man nedlægger specialafdelinger og opretter flere almindelige fællesskabsafdelinger, vil man således ikke i samme omfang kunne tilgodese særlige behov hos de indsatte, ligesom de 'udadreagerende' indsatte ville skulle fordeles på de almindelige afdelinger med deraf følgende generel belastning for de andre indsatte.

I perioder med højt belæg, som det er tilfældet for øjeblikket, har det af pladsmæssige årsager været nødvendigt at anbringe personer, som ikke tilhører målgruppen på afsnit 3, på dette afsnit. Det er ikke en optimal løsning, og det sker alene i situationer, hvor alle andre muligheder er udtømte. I disse tilfælde får de indsatte samme muligheder for fællesskab som andre.

For at forbedre forholdene på afsnittet er der bl.a. ansat en såkaldt 'case manager', som via en tæt kontakt til de indsatte skal visitere til rette beskæftigelses-, uddannelses- eller behandlingstilbud samt i øvrigt motivere de pågældende. Der kan endvidere i dag tages en vis grad af individuelle hensyn for så vidt angår adgang til fællesskab med indsatte fra andre afdelinger, således at visse indsatte efter en konkret individuel vurdering eksempelvis kan få tilladelse til at arbejde på en mindre arbejdsplads eller deltage i styrede aktiviteter uden for afsnittet.

Yderligere er der bevilget ressourcer til ansættelse af en psykiater i en periode på 2 år med henblik på en styrket indsats over for de indsatte på afsnit 3 og i et vist omfang afsnit 4. Ansættelsesperioden udløber med udgangen af 2011. Psykiateren vurderer bl.a. de indsattes psykiske tilstand, og disse vurderinger har allerede vist, at mange af de indsatte er svært traumatiserede fra oplevelser i barndommen.

Det kan endvidere oplyses, at der i 2010 er bevilget midler til at arbejde med øget brugerinddragelse af både de indsatte og de ansatte i fængslet med henblik på at udvikle en mere tryk hverdag for de indsatte.

Direktoratet for Kriminalforsorgen kan supplerende oplyse, at det er en meget stor udfordring for fængslet at opretholde et tilfredsstillende afsoningsklima på afsnit 3 og 4, og at direktoratet vil følge udviklingen på disse afsnit i 2011 med henblik på en vurdering af, om de nuværende initiativer har haft en tilstrækkelig positiv effekt, eller om der er behov for yderligere tiltag.”

Ombudsmanden bad på baggrund af udtalelsen ved brev af 20. februar 2011 direktoratet om at underrette ham om udfaldet af direktoratets vurdering(er) af udviklingen på afdeling 3 og 4 i 2011.

Ved brev af 11. april 2012 til mig oplyste direktoratet bl.a. følgende:

"I Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse af 11. januar 2011 er der redegjort for baggrunden for oprettelse af et særligt afsnit for udadreagerende unge mænd (afsnit 3). Siden da er afsnittet nedlagt og har i en periode været omdannet til et almindeligt fællesskabsafsnit for unge mænd. Baggrunden for nedlæggelsen var, at fængslet skønnede, at der ikke længere var behov for afsnittet. Over tid udviklede situationen sig således, at mange indsatte med dansk baggrund havde svært ved at være i det almindelige fællesskab og søgte beskyttelse på baggrund af pres fra en mindre gruppe indsatte. Denne situation blev vurderet som uacceptabel, hvorefter man samlede den lille gruppe udadreagerende indsatte på et afsnit med plads til 10. De indsatte, der havde valgt beskyttelse, flyttede umiddelbart ud på en almindelig fællesskabsafdeling, da man fjernede de udadreagerende.

I dag har fængslet et afsnit for unge mænd, der trives bedst i en kultur, der er præget af andre normer end danske (afsnit 3) og et afsnit, der modtager unge mænd, der trives bedst i en dansk kultur (afsnit 4). Ved anbringelse tages der ikke hensyn til statsborgerskab eller oprindelse, men alene i adfærdsnormer.

De indsatte på disse to afsnit har fuldt fællesskab både i skole og på arbejdsplads og i fritiden. Det er dog bestemt, at de to afsnit ikke har uplanlagt fællesskab indbyrdes.

Den lille gruppe indsatte, som har en belastende adfærd over for andre, når de er i fællesskab med mange andre, er i dag samlet på fængslets tidligere beskyttede afdeling (afsnit 1), hvor de ikke har fællesskab med andre i fritiden, men i øvrigt som udgangspunkt har de samme typer tilbud som andre. Det vil sige, at de har adgang til fængslets grønne område og styrketræning. Der er ikke adgang til fængslets hal og festsal.

Denne gruppe tilbydes beskæftigelse, skole og programvirksomhed sammen med andre. Baggrunden for, at gruppen har mulighed for fællesskab med andre i arbejdstiden er, at dette fællesskab altid foregår i mindre grupper, mens fritiden er i meget større grupper.

Aktuelt har den lille gruppe kun adgang til gårdhaven i følgeskab med personalet. Der er dog fortsat mulighed for mindst en times frisk luft.

Fængslet er aktuelt ved at undersøge mulighederne for at indhegne det beskyttede afsnits gårdhave og vil, når dette er gennemført, kunne give adgang til gårdhaven i samme omfang som andre steder.

Det kan oplyses, at der aktuelt er 5 indsatte på afsnit 1. Det kan endvidere oplyses, at antallet af indsatte i beskyttelse er faldet markant efter den gennemførte flytning.

Aktuelt vurderes situationen som løst.”

Ved brev af 18. april 2012 til Direktoratet for Kriminalforsorgen kvitterede ombudsmanden for underretningen og noterede sig i den forbindelse det oplyste.

Statsfængslet i Ringe er i sit brev af 3. december 2012 kommet med uddybende bemærkninger om afdelingen for indsatte, der kræver særlig beskyttelse. Bemærkningerne er knyttet til afsnit 4 i direktoratets udtalelse af 11. januar 2011. Følgende fremgår bl.a. af brevet:

”Det, der er tale om, er, at man forsøger at finde løsninger for de frivilligt isolerede enten ved at finde en afdeling, de kan trives på, ved at flytte dem til et andet fængsel, hvis de selv ønsker det, eller ved at anbringe dem i fængslets isolation. Det sker meget sjældent, at en indsat lader sig frivilligt isolere af bekvemmelighedsgrunde. Er der pladmangel i isolationen, vil en indsat blive henvist til anbringelse i frivilligt enrum på en afdeling, der skønnes egnet.”

Under ombudsmandens samtale med talsmandsgruppen under inspektionen den 15. maj 2012 udtrykte talsmændene for afdeling 3 og 4 utilfredshed med, at de indsatte på disse afdelinger ikke må have uplanlagt fællesskab indbyrdes.

Spørgsmålet blev bragt op over for ledelsen, som henviste til ovennævnte brev af 11. april 2012 vedrørende afdelingsstrukturen og i øvrigt oplyste, at man fra ledelsens og personalets side naturligvis løbende har fokus på behovet for den eksisterende opdeling mellem afdeling 3 og 4.

Jeg har noteret mig det oplyste.

5. Samtale med talsmændene

Under inspektionen havde ombudsmanden en samtale med den samlede talsmandsgruppe. Talsmandsgruppen rejste under samtalen ni punkter.

Jeg er som tidligere nævnt vendt tilbage over for talsmandsgruppen i et brev. De punkter, som talsmændene rejste, er i øvrigt medtaget i rapporten i det omfang, jeg har fundet grundlag herfor – et enkelt punkt i afsnit 4 ovenfor og to punkter i dette afsnit.

5.1. Forholdene på sygeafdelingen

Talsmandsgruppen pegede på, at forholdene på fængslets sygeafdeling er dårlige – bl.a. bliver der ikke gjort ordentligt rent, ligesom der heller ikke er fjernsyn på stuerne. De dårlige forhold har betydet, at indsatte enkelte gange er gået syge på arbejde for at undgå at opholde sig på sygeafdelingen. Talsmændene ytrede ønske om, at de indsatte ved sygdom kan opholde sig på egen stue, hvilket der efter talsmændenes udsagn tidligere har været mulighed for.

Spørgsmålet blev rejst over for ledelsen under den afsluttende samtale. Ledelsen oplyste, at begrundelsen for, at de indsatte ved sygdom skal opholde sig på sygeafdelingen, er, at fængslets sygeplejersker skal have ordentlige arbejdsforhold, herunder skal der være god plads og tilstrækkeligt med lys.

Jeg har noteret mig det oplyste om baggrunden for, at de indsatte ved sygdom skal opholde sig på sygeafdelingen.

Ledelsen oplyste endvidere, at der har været problemer med rengøringen på afdelingen, men at der arbejdes på en holdbar løsning, idet man fra ledelsens side naturligvis er klar over, at der især på en sygeafdeling er behov for ordentlig hygiejne.

Under rundgangen i fængslet besigtigede ombudsmanden sygeafdelingen, som fremstod nogenlunde ren og ryddelig.

Jeg viderebragte i forbindelse med mit svar til talsmændene ønsket om fjernsyn på sygeafdelingens stuer til ledelsen.

5.2. Ansættelse af psykiater

Talsmandsgruppen påpegede under samtalen, at der ikke er ansat en psykiater i fængslet.

Spørgsmålet blev bragt op over for ledelsen under den afsluttende samtale. Ledelsen oplyste, at der for tiden ikke var ansat en psykiater i fængslet, idet den senest ansatte psykiater havde sagt op. Stillingen var derfor ledig, men skulle naturligvis genbesættes.

6. Andre forhold

6.1. Visitation ved internt besøg

Under inspektionen havde ombudsmanden som nævnt samtaler med de indsatte, som havde bedt om det.

Under en sådan samtale blev det nævnt, at indsatte bliver visiteret fuldt ud, når de skal ind på besøgsafdelingen og tilbage til egen stue igen. Det gælder også ved interne besøg – eksempelvis ved ægtepars overnatning i familierummet – og føles i de tilfælde som en unødvendig sikkerhedsforanstaltning.

Spørgsmålet blev rejst under den afsluttende samtale, hvor ledelsen oplyste, at begrundelsen for, at der – også ved interne besøg – foretages visitation af indsatte, der skal til og fra besøgsafdelingen er, at afdelingen betragtes som et "udeområde", idet der også kommer personer ind på afdelingen udefra. Indsatte par, der benytter familierummet, har desuden adgang til udearealet på besøgsafdelingen samtidig med de indsatte og besøgende, der benytter de andre rum.

Ledelsen oplyste endvidere, at spørgsmålet om behov for fuld visitation til besøgsafdelingen skulle drøftes internt i fængslet, herunder med inddragelse af personalets holdning hertil. Der ville dog ikke blive lavet særregler for indsatte par, som overnatter på afdelingen.

Jeg beder fængslet om at oplyse, hvad de interne drøftelser har resulteret i.

6.2. Konkret sag om overfald på indsat

Forud for inspektionen fandt et alvorligt overfald sted i Statsfængslet i Ringe. Således overfaldt fire indsatte den 18. april 2012 en anden indsat. Overfaldet skete i en af de

indsattes stuer, og på overfaldstidspunktet var den pågældende afdeling kun bemandet af en enkelt fængselsbetjent.

Statsfængslet i Ringe har efter episoden – som led i en løbende sikkerhedsvurdering – truffet beslutning om, at der på de to almindelige fællesskabsafdelinger med unge mænd, ikke længere skal være alenevagter. Der vil som hidtil altid være to ansatte på vagtskemaet, men ved sygdom og lignende vil der fremover blive rokeret rundt på det øvrige personale i fængslet, så alenevagter undgås på de nævnte afdelinger.

Jeg har noteret mig statsfængslets beslutning og foretager ikke mere vedrørende dette punkt.

Opfølgning

Jeg beder om, at fængslet sender de oplysninger mv., som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Ringe, Direktoratet for Kriminalforsorgen samt de indsatte i fængslet.

København, den 27-02-2013

Jørgen Steen Sørensen